

Ammattikorkeakoulujen pedagogiset strategiat

Regina Nurmi

KL, yliopettaja, koulutuspäällikkö
Vaasan ammattikorkeakoulu
Regina.Nurmi@vamk.fi

Seija Mahlamäki-Kultanen

FT, dosentti, johtaja
HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu
seija.mahlamaki-kultanen@hamk.fi

Artikkeli on läpikäynyt referee-menettelyn

Tiivistelmä

Tutkimus kohdistuu ammattikorkeakoulu-pedagogiikkaan ja sen ilmentymiin ammattikorkeakoulujen pedagogisissa strategioissa tai pedagogisissa linjauksissa, jos erillistä strategiaa ei ole. Aloitamme artikkelin ammattikorkeakoulupedagogiikan tarkastelulla sekä avaamalla strategia- ja linjakuuskäsitteitä. Pedagogisella strategialla selvennetään pedagogiseen toimintaan kuuluvia keskeisiä käsitteitä ja samalla yhtenäistetään niitä koskevia käsityksiä ja ohjeistetaan pedagogista toimintaa koulutuksen tavoitteiden suuntaisesti.

Analysoimme kaikkien suomalaisten suomen- ja ruotsinkielisten ammattikor-

keakoulujen pedagogiset strategiat ja strategioiden pedagogiset linjaukset yhteensä 25 ammattikorkeakoulusta. Ne analysoitiin abduktiivisesti teemoittaen. Tuloksia esitellään myös käsittefrekvenssejä kuvavina sanapilvinä.

Pedagogisten strategioiden analyysin perusteella voidaan todeta, että ammattikorkeakoulut ovat laatineet pedagogiset strategiansa linjakkaasti. Pedagogiset strategiat ohjaavat vision saavuttamista. Analyysin mukaan noin kolmannes ammattikorkeakouluista visioi olevansa paras jossain suhteessa ja jollain alueella.

Opiskelija ja opiskelijan oppiminen esiintyivät ilmauksina hyvin paljon suhtees-

sa opettajaan ja opettamiseen sekä ohjaus-alkuisiin sanoihin. Tutkimus- ja kehittämistoiminta ja monimuotoiset oppimisympäristöt ovat tyypillisiä. Oppimisen tuloksia kuvaavista käsitteistä korostuu osaaminen enemmän kuin tiedot ja taidot, joista jälkimmäinen käsite lähes puuttuu.

Avainsanat: *pedagoginen strategia, ammattikorkeakoulupedagogiikka, linjakuus, visio*

Abstract

Pedagogical Strategies of the Universities of Applied Sciences

The study focuses on the pedagogy in the universities of applied sciences and on how the pedagogy manifests itself in the pedagogical strategies or in the pedagogical policies, if there is no separate strategy. We begin the article by examining the pedagogy in the universities of applied sciences and by looking at concepts of strategy and constructive alignment.

A pedagogical strategy is a way to explain the key concepts of pedagogical work and at the same time it enables the standardization of the key concepts in the area. A pedagogical strategy also gives the guidelines so that the pedagogical work supports the goals set for the education.

We analyse the pedagogical strategies and the pedagogical policies of strategies of all Finnish and Swedish universities of applied sciences in Finland, altogether 25. The pedagogical strategies were analysed with an abductive approach by theme. The results are presented as concept frequencies and concept clouds.

On the basis of the analysis of the pedagogical strategies one can say that the universities of applied sciences have drawn up their pedagogical strategies carefully. The pedagogical strategies govern achieving the vision of the university of applied sciences. According to the analysis, about one third of the universities of applied sciences have a vision of being the best, in some respect and in some area.

The student and the learning of the student are described often in relation to the teacher and teaching and in relation to expressions beginning with the term guidance. Research and development and diverse learning environments are typical. When describing the learning outcomes, there is an emphasis on the competence in relation to knowledge and skills – of which the latter expression has almost completely been left out as an independent expression.

Keywords: *pedagogical strategy, pedagogy in the university of applied sciences, constructive alignment, vision*

Johdanto

Tässä artikkelissa analysoidaan ammattikorkeakoulujen pedagogisia strategioita ja strategioiden pedagogisia linjauksia ammattikorkeakouluissa Suomessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on viime aikoina ohjannut ammattikorkeakoulujen toimilupamenettelyllä, ja lainsäädännön uudistuksella, mihin sisältyy myös rahoituksen muutos tulosrahoitusmalliksi. Ammattikorkeakoulut saivat uudet toimiluvat 1.1.2014 alkaen ja osa haki niitä uudelleen osakeyhtiömuotoiselle toiminnalle 1.1.2015 alkaen. Prosessien yhteydessä ammattikorkeakoulut ovat myös uusineet strategioitaan ja osa erillisiä pedagogisia strategioitaan, vaikka niitä ei lainsäädännössä edellytetä. Jokainen ammattikorkeakoulu laatii strategiansa autonomisena toimijana omista lähtökohdistaan. Ammattikorkeakoulun pedagogisella strategialla ilmaistaan pedagogisen toiminnan tavoiteltava tahtotila. Pedagoginen toiminta perustuu käsitykseen ammattikorkeakoulupedagogiikasta, osaamiseen kehittymisestä sekä työelämässä tarvittavista tiedoista, taidoista ja asenteista.

Artikkelin kirjoittajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä ammattikorkeakoulujen pedagogiset strategiat julkilausuvat ammattikorkeakoulutuksen toteuttamisesta ja kehittämisestä. Erityinen kiinnostus ja tematisointi kohdistuu visioihin, arvoihin, opiskelijaan, oppimisen ja oppimistulosten ilmaisemiseen sekä niiden suhteeseen opetukseen.

Ammattikorkeakoulupedagogiikka pedagogisen strategian lähtökohtana

Kirjoittajien näkemyksen ja ammatillisen kokemuksen mukaan ammattikorkeakoulupedagogiikalla ei ole yhteistä kattavaa määritelmää ja käsitteenä se liittyy ammattikorkeakoulun syntyyn ja korkeakoulun olemuksen määrittelyyn korkeakoulukentässä. Sillä voidaan ymmärtää ammattikorkeakoulun oppimisen ja opetuksen tavoitteita, sisältöjä, oppimismenetelmiä ja materiaaleja. Siksi on tarpeellista tutkia, mitä eri ammattikorkeakoulut strategioissaan linjaavat ja miten ne mahdollisesti erottuvat ammattikorkeakoulupedagogisissa kysymyksissä.

Ammattikorkeakoulututkimuksen ja -pedagogiikan juuret ovat ammattikasvatuksessa ja se etsii vielä paikkaansa kasvatustieteiden kentässä. Ammattikorkeakoulupedagogiikasta ei ole muodostettu uutta kasvatustieteen tutkimuksen osa-aluetta. (Ekola, 1992, s. 10.) Hallinnollisesti yliopistot ja ammattikorkeakoulut rinnastetaan monessa suhteessa toisiinsa. Nykyään ammattikorkeakoulupedagogiikka on lähellä korkeakoulupedagogiikkaa, varsinkin kun siinä on huomioitu ammatillisuus ja ammattitaito. Korkeakoulupedagoginen opetus pohjautuu alan tiedeperustaan, tutkittuun tietoon, asioiden perusteltavuuteen ja läheiseen työelämäyhteyteen. (Laakkonen, 2003, ss. 274–275.) Koulutuksen tutkimus- ja kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011–2016 todetaan, että ammattikorkeakoulujen yhteyttä työelämään ja alueensa kehittämiseen tulee lisätä (Koulutus ja tutkimus, 2011, s. 29). Ammattikorkeakoulupedagogiikka on dynaamista (Kolkka & Karvinen, 2003, s. 119). Siinä korostetaan tiedonkäsittelyä oppimi-

sen peruskysymyksenä taitamisen ja ammatillisen osaamisen näkökulman jäädessä vähemmälle huomiolle (Kotila, 2003, ss. 15–18). Raudaskosken (2000, ss. 43–44) mukaan ammattikorkeakoulujen pedagogiset mallit ja ratkaisut ovat vaihdelleet ja vertailu kansainvälisesti on ollut vaikeaa.

Ammattikorkeakoulujen lähes yhtä aikaa laatimat julkiset strategiat ja niiden pedagogiset linjaukset tai erilliset pedagogiset strategiat muodostavat hyvin ajankohtaisen ja kattavan tutkimusaineiston ammattikorkeakoulupedagogiselle tutkimukselle.

Strategiakäsitteet ammattikorkeakoulun kontekstissa

Kasvatustieteen alueella strategiakäsitteistö ei ole vakiintunut, vaikka ammattikorkeakoulujen johtamisessa strategiasanastoa käytetään ja strategista johtamista on jonkin verran jo tutkittu (Kohtamäki 2012). Mäntynen (2013) on tutkinut opettajan osallisuutta peruskoulun strategiaprosessissa ja analysoi myös kasvatuksen strategiakäsitteistön kehityksen keskeneräisyyttä ja opettajien kokemuksia. Nikkasen ja Lyytisen (1996, s. 28) mukaan strategian tavoitteena on kuitenkin tukea koulun perustarkoitusta, opetus- ja oppimistapah-tuman laadun parantamista. Strategian avulla koulutusorganisaation resurssit ja valmiudet sovitetaan muuttuvaan ympäristöön ja tehdään valintoja visioon ja tavoitteisiin pääsemiseksi. (Viitala, 2006, ss. 52–54, Cook, Hunsaker & Coffey, 1997, s. 44, Hyppönen, 2013, s. 51, Määttä & Ojala, 2005, s. 41.)

Strategisen suunnittelun todellinen arvo voi ilmetä osallistujien henkisessä

työskentelyssä enemmän kuin lopullisessa suunnitelmassa (Blatstein, 2012, s. 31). Strategian toteuttaminen on kiinteässä yhteydessä oppimiseen ja organisaation oppimiskulttuurin kehittämiseen. (Hämäläinen & Maula, 2003, s. 93, Kenny, 2006, s. 353). Koulun tulevaisuuskuvasessa on kysymys arvovalinnoista (Nikkanen & Lyytinen, 1996, s. 129). Kasvatuksen sosiologiassa arvojen sisältöä ja yhteisöllisyyttä pidetään tärkeinä. Kasvatusta ohjataan yhteiskunnassa ja yhteisöissä vallitsevien arvojen mukaan. Siksi tärkeäksi taidoksi on nostettu arvoosaaminen. (Koski, 2000, ss. 22–24).

Airaksisen (1994, ss. 22–25) mukaan arvot liittyvät sosiaalisen ympäristön ja yhteisön toimintaan. Organisaatiossa arvoja ovat toiminnan ihanteet ja arvostukset (Viitala, 2006, s. 57). Cookin, Hunsakerin ja Coffeyn (1997, ss. 116–117) mukaan organisaation arvot ovat niiden alkuperän mukaan joko karismaattisia tai traditionaalisia. Sisällön mukaan organisaation arvot ovat funktionaalisia tai elitistisiä. Funktionaalisissa arvoissa korostetaan yksilön käyttäytymistä organisaatiossa ja elitistiset arvot korostuvat verrattaessa organisaatiota keskenään. Tutkimusten mukaan organisaatiossa ilmaistujen arvojen määrä vaihtelee kahdesta kymmeneen, yleisimmin niitä on neljä. Suomalaisten yritysten perusarvoiksi on määritelty kannattavuus, asiakas, sisäinen tehokkuus ja kehittäminen. Viisi suosituinta arvoa ovat asiakaslähtöisyys, kehittyminen, yksilön kunnioittaminen, tuloksellisuus ja yhteistyö. (Kamensky, 2014, s. 76, Harju, 2002, s. 148.) Organisaation kehittämistä koskevat arvot perustuvat ihmisten kunnioittamisen lisäksi luottamukseen, vallan tasapainottamiseen, ongelmien avoimeen käsittelyyn ja osallistumiseen (Robbins & Judge, 2015, s. 574).

Visiota koskeva empiirinen tutkimus on niukkaa, erityisesti opetuslalla (Kantabutra, 2010, s. 377). Tutkimusten mukaan määrittelyä hankaloittaa vision sekoittaminen missioon, tavoitteisiin, strategiaan, arvoihin ja organisaation filosofiaan (Kantabutra, 2008, ss. 129–130). Levinin (2000, ss. 91–107) mukaan visio liitetään usein organisaation tavoitteisiin ja strategiaan. Visio on käsitteellinen ja ideaalinen kuvaus organisaation kognitiivisesta rakenteesta. Vision merkitys korostuu tavoitteiden, suunnitelmien ja strategioiden laadinnassa. Organisaation vision laadintaan vaikuttavat ideologia, perusarvot ja johtajuus. (Anwar & Hasnu, 2011, Mumford & Strange, 2005, s. 122.) Vision muotoilulla voidaan vahvistaa organisaation kulttuuria, yhtenäisyyttä ja lojaalisuutta jäsenten kesken ja lisätä työntekijän motivaatiota. (Özdem, 2011, s. 1892). Visio on tärkeä osa organisaation tehokkuutta (O’Connell, Hickerson & Pillutla, 2011, ss. 103–125). Päätöksenteon ja toiminnan ohjaamisen lisäksi visiolla on merkitystä oppimisen ja osaamisen määrittäjänä (Viitala, 2005, s. 76).

Visiolle esitetään useita määritelmiä. Visio voidaan määrittellä katseena tulevaisuuteen, jossa yhdistyvät nykyiset faktat, toiveet, unelmat, uhat ja mahdollisuudet (Özdem, 2011, s. 1889). Vision pitää olla lyhyt, selkeä, tulevaisuusorientoitunut, vakaa, haasteellinen, abstraktinen ja innostava (Baum, Locke & Kirkpatrick, 1998, ss. 43–54). Vision tunnuspiirteitä ovat edellisten lisäksi yksinkertaisuus, uskottavuus, johdonmukaisuus, vaikuttavuus, voimakkuus, joustavuus ja oikea aikajänne (Hyppönen, 2013, ss. 49–50), ytimekäs, iskevä ja helposti muistettava (Viitala, 2005, s. 72.) Toisaalta vision odotetaan olevan yleisesti hyväksytty ja omaksuttu ja laajalle levinnyt sidosryhmien kautta (Abelman & Dalessandro,

2008, ss. 320–323). Korkea-asteen koulutuksessa visio fokusoituu taloudelliseen vakauteen, opiskelijoiden tyytyväisyyteen ja kasvuun, prosessien parantamiseen, oppimiseen ja henkilökunnan tyytyväisyyteen. (Cullen, Joyce, Hassall & Broadbent, 2003, ss. 6–8).

Tulevaisuuden tahtotilan rakentaminen on kuitenkin haastava ja epävarma prosessi ammattikorkeakouluissa erilaisien intressien, odotusten ja tiukkenevan taloustilanteen sekä kilpailun kokonaisuudessa. Lainsäädännössä määritetyt tehtävät ja toimilupa määrittävät tehtävälleen ja koulutusvastuut, eivät pedagogisia valintoja.

Korkeakoulun strateginen johtaminen edellyttää, että eri strategiat toteutuvat myös käytännössä eli pedagoginen strategia on linjassa opetuksen suunnitelmien ja toteutuksen kanssa. Biggsin (2003) käyttämä linjakkuuden käsite tarkoittaa opetuksen osatekijöiden, opetussuunnitelman ja opetustavoitteiden, opetusmenetelmien, arviointikäytänteiden ja ilmapiirin yhtenäisyyttä. Opetuksen linjakkuuden mukaan oppimisen arviointi perustuu etukäteen laadittuihin kriteereihin. Arviointistrategiat ovat läheisessä yhteydessä opetukseen ja oppimiseen (vrt. Fook, 2010, ss. 158–161). Arviointikäytännöt ohjaavat oppimista ja niiden tulee olla sellaisia, joissa opiskelijaa arvostetaan ja opettaja on kiinnostunut opiskelijan oppimisesta ja opintojen etenemisestä (vrt. Lindholm-Yläne & Nevgi, 2003, s. 254, s. 266). Arviointikäytännöt perustuvat toimintaa ohjaaviin oppimiskäsityksiin (Auvinen, Dal Maso, Kalberg, Putkuri & Suomalainen, 2005, s. 104).

Tutkimuksen menetelmät

Tässä artikkelissa analysoidaan kaikkien Suomessa toimiluvan omaavien ammattikorkeakoulujen, yhteensä 23 suomenkielistä ja kaksi ruotsinkielistä strategista asiakirjaa, joissa on linjauksia pedagogiikasta. Suurin osa edellä mainituista asiakirjoista on julkaistu verkossa. Ainoastaan muutama saatiin yhteydenoton kautta ammattikorkeakouluista. Osassa ammattikorkeakouluja strategiaa uudistettiin parhaillaan tai laadittiin pedagogisia toimintaohjelmia päästrategian pohjalta. Silloin analyysi kohdistettiin voimassa olevaan strategiaan.

Tutkimus vastaa kysymykseen, minkälaisia ovat ammattikorkeakoulujen pedagogiset strategiat ja niiden sisältö. Tutkimus kohdistuu strategioihin asiakirjoina eikä ulotu niiden mukaiseen toimintaan. Analyysi on abduktiivinen, joten teoriaosan käsitteet auttavat tulokinnassa, mutta eivät ohjaa sitä luokittelunomaisesti. Kiinnostus kohdistuu siis siihen, mikä on pedagogisten strategioiden ilmisältö ja minkälaisia linjauksia niissä on eikä tässä tutkimuksessa edetä toteutuvan strategian tasolle. Linjauksia pidetään tosin ilmauksina ammattikorkeakoulujen pyrkimyksistä lähivuosina.

Aineisto analysoitiin temaattisen analyysin avulla. Temaattisen analyysin tavoitteena on kuvata, analysoida ja raportoida aineistosta esille nousevat teemat (Braun & Clarke, 2006, s. 6, ss. 15–22, Creswell, 2014, ss. 194–201, Denscombe, 1998, ss. 247–248). Teemoittelua pidetään yhtenä laadullisen aineiston analyysimenetelmänä. Teemoittelussa aineistosta nostetaan esille kunkin teeman ydinsisältö eli se, mitä kustakin teemasta

on sanottu. (Kananen, 2008, s. 89, Tuomi & Sarajarvi, 2002, ss. 93–95.) Analyysin aluksi kirjoittajat lukivat asiakirjat huolellisesti läpi useaan kertaan kokonaiskuvan saamiseksi. Seuraavassa vaiheessa luotiin aineistolähtöiset koodit ja järjestettiin aineisto luokiksi. Koodauksen jälkeen aineisto koostettiin teemoiksi. Analyysin viimeistelyvaiheessa teemoja täsmennettiin ja nimettiin. Kirjoittajat keskustelivat yhdessä tehdystä analyysistä. Toinen kirjoittaja varmensi analyysin ja täydensi sitä ensimmäisen kirjoittajan kehittämien teemojen pohjalta NVivo 8 -ohjelman työkaluja käyttäen ja teki sanafrekvenssi- ja sanapilvi-toiminnoilla analyysijä aineiston lukemisessa nousseiden havaintojen pohjalta. Koska strategiat ovat julkisia asiakirjoja, lainausten alkuperät on mainittu suorien lainauksien yhteydessä.

Tulokset

Analyyysin tuloksena muodostettiin seuraavat pedagogista strategiaa kuvaavat teemat: pedagogisen strategian yleiskuvaus, arvot, visio, opetussuunnitelma, oppiminen ja opetus, osaaminen, oppimisen ja osaamisen arviointi, oppimisympäristöt, opintojen ja oppimisen ohjaus ja pedagogisen strategian toteutumisen seuranta. Tuloksissa on nostettu esille ne asiat, jotka luonnehtivat kaikkien ammattikorkeakoulujen strategioita yleisesti.

Pedagogisen strategian yleiskuvaus

Pedagogisissa strategisissa linjauksissa on paljon yhteneväisyyttä, vaikka asiakirjat on rakennettu ja nimetty monin eri tavoin. Ammattikorkeakoulut ovat tehneet linjavalintoja myös pedagogisen strategian suhteessa päästra-

tegiaan ja sen nimeämisessä. Osa ammattikorkeakouluista nostaa pedagogiset linjaukset päästrategiaan, osa on rakentanut hierarkkisia päästrategiasta johdettuja erinimisiä pedagogisia strategioita (pedagoginen toimintatapa, pedagogisen toiminnan strateginen toimintaohjelma, pedagoginen ajattelu, kehittämispohjainen oppimisen strategia, pedagoginen ohjelma ja pedagogiset periaatteet). Luettavuuden vuoksi jatkossa käytetään kaikista yhtenäistä nimitystä pedagoginen strategia.

Asiakirjojen laajuus ja luonne vaihtelevat laajoista, teoreettisesti taustoitetuista ja koko prosessia kuvaavista asiakirjoista lyhyisiin ja varsin konkreettisesti kirjoitettuun lopputulokseen. Pedagogiset strategiat on asemoitu ja johdettu laajasta toimintaympäristöstä säätelevästä ja kuvaavasta tietopohjasta. Ne liitetään ammattikorkeakoulun strategiaan, alueen strategioihin ja toimenpideohjelmiin, valtakunnallisiin koulutuspoliittisiin linjauksiin, Bolognan prosessin periaatteisiin, opiskelijoilta sekä henkilöstöltä ja työelämältä saatuihin palautteisiin. Bolognan prosessin tavoitteiden mukaisesti ammattikorkeakouluissa on sitouduttu kahden syklin tutkintorakenteeseen, ECTS-järjestelmän mukaiseen opintojen mitoitukseen ja osaamisperustaiseen toimintatapaan.

Pedagogisella strategialla edistetään koulutusprosessin kansallista ja kansainvälistä vetovoimaa ja laatua, ennakoidaan työelämän tarpeita ja uudistetaan oppimisympäristöä. Kehittämispohjaisen oppimisen strategian myötä uusia oppimisympäristöjä on syntynyt ja johtajuus sekä opettajuus ovat muuttuneet strategioiden teksteissä. Pedagogisella strategialla ohjataan koulutustoimintaa, opetuksen suunnittelua, toteutusta, arviointia, ope-

tussuunnitelmien laadintaa ja osaamisen kehittämistä. Pedagogisessa strategiasa määritellään koulutuksen tuottama asiantuntijuus, asiantuntijuuden kehittyminen ja elinikäisen oppiminen. Pedagogisella ohjelmalla tuetaan koko henkilöstön ammatillista ja pedagogista kehittämistä ammattikorkeakouluissa.

”Pedagogiset periaatteet ovat osa uuden henkilöstön perehdyttämistä ja ne sisältyvät ensimmäisen vuoden opiskelijoiden perusopintoihin”. (JAMK)

Toiminta-alueen määrittelyssä on eroja ammattikorkeakoulujen välillä. Monet Itä- ja Pohjois-Suomen ammattikorkeakoulut sekä HAMK ilmoittavat olevansa oman maakunnan toimijoita ja kehittäjiä, mutta varsin moni Etelä- ja Länsi-Suomen ammattikorkeakoulu ilmoittaa olevansa valtakunnallinen, kansainvälinen tai skandinaavinen toimija. Itärajan ammattikorkeakoulut kuvaavat tekevänsä laajaa Venäjä-yhteistyötä.

Arvot

Analysoiduissa dokumenteissa pedagoginen strategia perustuu ammattikorkeakoulun itse määrittelemiin arvoihin. Arvojen määrä ammattikorkeakouluittain vaihtelee kahdesta kuuteen. Noin puolet ammattikorkeakouluista on määritellyt dokumenteissaan neljä arvoa. Samoin puolet ammattikorkeakouluista kuvaa arvojen sisällön. Tässä tutkimuksessa arvot ryhmiteltiin toimintaa ohjaaviin, inhimillisiin ja oppimista ohjaaviin arvoihin (taulukko1). Yli puolet ammattikorkeakouluista määrittelee toimintaa ohjaaviksi arvoikseen tuloksellisuuden, lähes puolet yhteisöllisyyden ja reilu kolmannes vastuullisuuden. Reilusti yli puolet ammattikorkeakouluista määrittelee jonkin oppimiseen liittyvän arvon ja lähes puolet jonkin in-

Taulukko 1. Ammattikorkeakoulujen strategioissa esitetyt arvot.

Toimintaa ohjaavat arvot	Inhimilliset arvot	Oppimiseen liittyvät arvot
tuloksellisuus	suvaitsevaisuus	asiantuntijuus
yhteisöllisyys	oikeudenmukaisuus	ammattillisuus
vastuullisuus	toisen arvostaminen	ammattillinen kasvu
yhteistyö	toisen kunnioittaminen	luovuus
avoimuus		yhdessä oppiminen
asiakaslähtöisyys		työelämäläheisyys
luottamus		kestävä kehitys
uudistuminen		yrittäjyys
vaikuttavuus		
kansainvälisyys		

himillisen arvon. Oppimiseen liittyvät arvot kuvaavat koulutuksen päämäärää, asiantuntijaksi kasvamista. Oppimiseen liittyviä arvoja on suhteessa vähän verrattuna toimintaa ohjaaviin arvoihin.

Visio

Pedagoginen strategia ohjaa ammattikorkeakoulun vision saavuttamista. Visioiden aikajänteet vaihtelivat 2–5 vuoden päähän lähitulevaisuuteen. Ammattikorkeakoulun strategioissa visiot on laadittu ja esitetty usein kunnianhimoisin ja kilpailullisin ilmauksin (kuten edelläkävijä, johtava, menestyvä) ja

superlatiivisin laatusanoin (esimerkkinä Suomen paras, innostavin, tekevin). Noin kolmannes ammattikorkeakouluista tavoittelee parhaimmuutta jossain suhteessa ja/tai jollain alueella. Arvostettu ja kansainvälisesti arvostettu -sanoja käytetään eniten. Visioissa esiintyvät runsaasti myös sanat osaaminen sekä tutkimus ja kehitys. Tässä tutkimuksessa visiot ryhmiteltiin toimintaa, arvoja ja oppimista ohjaaviin visioihin (taulukko 2). Ammattikorkeakouluissa oli eniten toimintaa ohjaavia visioita. Visioiden kilpailulliset julistukset ja pehmeät yhteisölliset arvot luovat mielenkiintoisen jännitteen.

Taulukko 2. Ammattikorkeakoulujen strategioissa esitetyt visiot.

Toimintaa ohjaavat visiot	Arvoja ohjaavat visiot	Oppimista ohjaavat visiot
kansainvälisyys	arvostus	osaaminen
vastuullisuus	menestys	työelämäläheisyys
osallisuus	eettinen vastuullisuus	yrittäjyys
yhteistyö		innostavuus
verkostot		oppiminen

Seuraavassa esimerkki näistä kustakin. ”Kajaanin amk on Suomen Tekevin korkeakoulu, visio 2020”.

”Haluumme olla Suomen arvostetuin ammattikorkeakoulu vuonna 2016”. (METROPOLIA)

”HAMKilla on innostavin korkeakoulutus ja työelämälähtöisin tutkimus, visio 2020”.

ta ja oppimisprosessilähtöisyyttä. Opetussuunnitelma jäsennetään työelämäperustaisten teemojen tai ilmiötä kuvaavien opintokokonaisuuksien mukaan. Osaa- misperustainen opetussuunnitelma muodostetaan monitieteellisistä oppiaineista koostuvista, yllälaisista tai poikkialaisista opintojaksoista yhteistyössä opiskelijoiden ja työelämän edustajien kanssa.

Opetussuunnitelmat

Opetussuunnitelmat ovat pedagogisten strategioiden mukaan osaamisperustaisia. Oppimisen tuloksia kuvaavista käsitteistä korostuu osaaminen ylivertaisesti suhteessa tietoihin ja taitoihin, joista jälkimmäinen lähes puuttuu pedagogisesta käsitteistöstä kuvion 1. havainnollistamalla tavalla. Ainakin julkilausutuista sanoista päätellen ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet osaamisperusteiseen ajatteluun ja toimintaan.

Opetussuunnitelmissa korostetaan joustavaa työelämän tarpeisiin vastaamis-

Muutammat ammattikorkeakoulut (mm. LAUREA, LAMK, KAMK, AR-CADA) kuvaavat omissa strategioissa tai pedagogisissa strategioissaan opetussuunnitelmien laadinnan perusteita kansallisen-, ja eurooppalaisten tutkintojen viitekehysten, Bolognan prosessin ja ARE-NEN laatimien kansallisten kompetenssien mukaan. Opetussuunnitelmien toteutussuunnitelmissa määritellään jokaisen opintojakson tavoitteet, sisällöt, toteutustavat, suoritustavat, opintojen valinnaisuus, arvioinnin perusteet ja opiskelijoiden työn mitoitus.

kompetenssit osaaja osaajana osaajia osaajien **osaaminen**
osaamis osaamisalueet osaamiseen osaamisella

osaamisen osaamisessa

osaamisesta **osaamista** osaamistamme osaamisten

taidot taito **tiedon tieto**

Kuvio 1. Osaaminen-, tieto- ja taito-käsitteiden ja niiden johdannaisten yleisyys suomenkielisten ammattikorkeakoulujen pedagogisissa strategia-asiakirjoissa. Kirjasinko kuvaava käsitteen yleisyyttä asiakirjassa.

ohjaa ohjaaminen ohjaavat ohjata ohjauksen ohjaus opettaa opettaja

opettajan opettajat opettajien opettaminen opetukseen

opetuksen opetuksessa opetus opintoja

opintojen opiskelija opiskelijaa opiskelijan

opiskelijat opiskelijoiden

opiskelijoille opiskelijoilta opiskelijoita opiskella opiskelu opiskelun

opiskeluun oppija oppiminen oppimis oppimiseen

oppimisen oppimisesta oppimista

Kuvio 2. Opiskelija-, oppiminen- ja ohjaus-käsitteiden johdannaisten yleisyys suhteessa opettaja-, opettaa- ja opetus-käsitteiden johdannaisten yleisyyteen suomenkielisten ammattikorkeakoulujen pedagogisissa strategioissa.

Oppiminen ja opetus

Lähes puolessa analysoiduissa dokumenteissa oppimista tarkastellaan laajasti opiskelijan, opettamisen ja pedagogisten ratkaisujen näkökulmasta. Opiskelijaa ja opiskelijan oppimista ja opiskelijälähtöistä opetusta koskevia käsitteitä (opiskelija, oppiminen, ohjaus johdannaisineen) käytetään paljon suhteessa opettajaa koskeviin käsitteisiin (opettaja, opettaa, opetus johdannaisineen), mitä kuvio 2. havainnollistaa.

Pedagogisissa strategioissa asetetaan tavoitteeksi fokusoida pedagogista toimintaa ja tarkentaa opetuksen, oppimisen ja osaamisen painopistealueita ja tavoitelinjauksia. Pedagogisten strategia-asiakirjojen tavoitteena on yhtenäistää käsitystä oppimisesta ja opetuksesta opettajille, opiskelijoille, muulle henkilöstölle ja si-

dosryhmille. Strategioissa asetetaan oppimisen lähtökohdaksi aktiivinen, vastuullinen, itsensä kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen sitoutunut opiskelija. Oppiminen näyttäytyy asiakirjojen mukaan yhteistoiminnallisena ja projektimaisena.

”Ammattikorkeakoulun opiskelija on itsenäinen sekä vastuullinen omasta oppimisestaan ja toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhteisönsä kanssa.” (LAMK)

Korkeakouluopetuksen tehtäväksi asetetaan vastata työelämän kehittämisen ja kansainvälistymisen vaatimuksiin sekä alan tieteellisiin ja taiteellisiin lähtökohtiin. Oppimista tapahtuu formaalien oppimisympäristöjen lisäksi myös nonformaalien ja informaalien oppimisympäristöjen vuorovaikutuksessa.

”Tavoitteena on siirtyä yhä enemmän työelämälähtöiseen, opiskelijoita osallistavaan ja aktivoivaan oppimiskulttuuriin.” (KYAMK)

Asiakirjojen mukaan opetuksessa korostetaan tutkivaa ja kehittävää työotetta uusien tietojen ja taitojen luomisessa ja niiden levittämisessä. Tutkivaan ja kehittävään työotteeseen liittyy innovatiivisuus, kriittinen ajattelu ja luovuus. TKI-lyhenteitä ja sanoja oli runsaasti pedagogisissa strategia-asiakirjoissa. Kaikissa strategioissa ilmaistaan tahtotilana oppimisen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan integraatio. TKI-hankkeiden ja opetuksen integraatio kuvataan yhteistyönä työelämän kanssa. Hankkeiden toteutuksen todetaan edellyttävän koulutuksen rakenteiden, opetussuunnitelmien ja työtapojen muuttamista joustaviksi ja opetuksen sisältöjen uudistamista työelämälähtöisiksi. Hankkeissa toteutettavalla opetuksella kehitetään koulutusta ja vaikutetaan opiskelijoiden yrittäjäyys- ja innovaatiovalmiuksien kehittymiseen.

”Mikkelin ammattikorkeakoulussa opetus sekä tutkimus- ja kehittämis-toiminta nivoutuvat entistä kiinteämmin toisiinsa, mikä uudistaa koulutusta ja tuottaa impulsseja kehittämistoimintaan.” (MAMK)

Muutama ammattikorkeakoulu on sitoutunut omaan integraatiota ja innovaatioita edistävään pedagogiseen malliin, joka on perusteltu teoreettisesti ja nimetty omaleimaisesti (esimerkiksi LbD, OIS, Innovaatiopedagogiikka). Opetusta ja TKI-toimintaa edistetään esimerkiksi kehittämis pohjaisen oppimismallin (Learning by Developing) avulla. Kehittämis pohjaisen oppimisen lähtökohdalla on aito työelämän kehittämishanke, jossa yhdistyvät Deweyn pragmaattiset näkemykset ja tutkivan oppimisen näkökulma (Salakari, 2009, s. 144).

Strategioiden mukainen opettajan työ näyttyy moniulotteisena. Opettajan tehtävänä on kehittää pedagogisia, yhteisöllisiä ja teknologiaa hyödyntäviä oppimistiloja. Opettaja pidetään enemmän oppimisen asiantuntijana ja oppimisen ohjaajana kuin tietojen välittäjänä. Opettajan odotetaan hallitsevan erilaiset pedagogiset lähestymistavat opetuksessa. Pedagogisilla opetusmenetelmillä tuetaan opiskelijan oppimisprosessin etenemistä ja syvällistä oppimista. Opetuksessa siirrytään usein opiskelijakeskeisiin, osallistaviin ja aktivoiviin opetusmenetelmiin ja tiimityöhön. Ohjaus ja opetus perustuvat dialogiin, jossa opettajat ja opiskelijat pitävät toisiaan kollegoina ja arvostavat toisiaan, kuten kuvio 1. osoittaa.

Osaaminen

Osaamista tarkastellaan pedagogisissa asiakirjoissa asiantuntijaksi kehittymisen ja ammatillisen kasvun näkökulmasta. Eri osaamisalueiden kehittäminen perustuu osaamista koskevaan tutkittuun tietoon ja ennakoituu tulevaisuuden osaamiseen. Dokumenttinen mukaan asiantuntijatieto muodostuu teoreettisesta tiedosta, käytännöllisestä tiedosta, itsesätelytiedosta ja sosiokulttuurisesta tiedosta. Asiantuntijaksi kasvun ja elinikäisen oppimisen prosessissa yksilön taidot, tiedot, uskomukset ja arvot kehittyvät ja voivat muuttua. Ammatilliseen kasvuun vaikuttavat monien tekijöiden lisäksi opiskelija itse.

”Ammatillinen kasvu ja kehitys on monen tekijän yhteistulos, johon eniten vaikuttaa opiskelija itse. Onnistuneessa ammatillisessa kasvuprosessissa keskeisiksi tekijöiksi muodostuvat opiskelijan osalta itseohjautuvuus, aloitteellisuus, motivaatio, asenteet ja persoonalliset tekijät.” (LAUREA)

Dokumenteissa asiantuntijuus määritellään myös jaettuna asiantuntijuutena, yhdessä osaamisena. Tällöin opettajat, opiskelijat ja työelämän asiantuntijat oppivat toisiltaan työskentelemällä yhdessä. Uutta tietoa voidaan luoda koulutusohjelmaan sisältyvässä harjoittelussa, opinnäytetyössä ja projekteissa.

Oppimisen ja osaamisen arviointi

Pedagogisen strategian mukaan arviointi on keskeinen osa oppimisprosessia. Arvioinnilla tuetaan oppimista, ohjataan, kannustetaan, motivoitetaan opiskelijan syvästä oppimisesta ja opintojen etenemistä. Opiskelun eri vaiheissa toteutettua arviointia pidetään johdonmukaisena, suunnitelmallisena, oikeudenmukaisena, monipuolisena, luotettavana ja läpinäkyvänä.

”Arvioinnilla tuetaan opiskelijan ammatillisen asiantuntijuuden kasvun prosessia.” (LAMK)

Pedagogisen strategian mukaan arviointi on osaamisperustaista ja kehittävä. Osaamisperustaisessa arvioinnissa opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa opintojakson osaamistavoitteisiin. Autenttisessa arvioinnissa itse-, vertais- ja työelämäarviointi sekä opettajan suorittama arviointi nivoutuvat yhteen. Opiskelijalla itsellään on vastuu osaamisensa näkyväksi tekemisestä ja itsearvioinnista. Tällöin arvioinnissa voidaan käyttää uusia itsearvioinnin, kehittymisen ja keskinäisen palautteenannon menetelmiä. Arviointimenetelmien on oltava linjassa osaamistavoitteiden ja oppimismenetelmien kanssa.

Oppimisen ja TKI-toiminnan integraatio muuttaa osaamisen arviointikäytäntöjä. Opiskelijan osaaminen on eri

konteksteissa näkyvää aitoa työelämäosaamista. Hankelähtöisessä oppimisessa osaamisen arviointi perustuu yhteistyöhön, osallistumiseen ja asetettujen päämäärien saavuttamiseen. Oppimisen ja ammatillisen kasvun arviointi, rakentavan palautteen antaminen ja saaminen ovat oleellinen osa opiskelijan ohjausta. Arviointikriteerit perustuvat sekä kansallisesti että kansainvälisesti määriteltyihin osaamisen viitekehyksiin. Kriteerien laadintaan osallistuvat ammattikorkeakoulun toimijoiden lisäksi myös työelämän ja opiskelijoiden edustajat.

”Arviointikriteereillä kuvataan koulutuksen aikana tutkinnon edellyttämää osaamista.” (KAMK)

”Arvioinnin avulla opiskelija voi seurata oman osaamisensa kehittymistä suhteessa ammatin asettamiin kompetensivaatimuksiin sekä eurooppalaiseen (EGF) ja kansalliseen (NQF) osaamisen viitekehukseen” (LAMK)

Oppimis-ympäristöt

Dokumenttien mukaan ammattikorkeakoulussa kehitetään perinteisen luokkaopetuksen lisäksi innovatiivisia oppimisympäristöjä. Oppiminen ja TKI-toiminta asettavat uusia vaatimuksia oppimisympäristöille ja TKI-lyhenne (0,47 % asiakirjan kaikista sanoista) sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta esiintyvät sanoina usein toistuen. Yhteistyöhakuisuus ja kumpuutus tulevat esiin eri tavoin. Sanastossa jonkun ”kanssa” esiintyy usein, 0,35 % kaikista sanoista. Sana ”työelämän” on asiakirjojen 20. yleisin sana, yhteensä 0,20 % kaikista sanoista. Seuraavassa näistä esimerkkejä.

”FramiPro – oppimisympäristö on monialainen innovatiivinen vaihtoehtoinen tapa suorittaa opintoja yritys-

ten ja yleensä työelämän toimeksiantojen kautta.” (SeAMK)

”Yhdessä elinkeinoelämän kanssa kehittämme käytännön ratkaisuja, innovaatioita, työn tekemisen tapoja ja vaihtoehtoisia toimintamalleja.” (METROPOLIA)

Erilaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden vaihtoehtoihin suorittamistapoihin. Oppimisympäristöissä voivat työskennellä eri ammattien opiskelijat yhdessä. Oppiminen, sosiaalinen media ja virtuaaliset laboratoriot mahdollistavat uusimman teknologian käytön opetuksessa. Tulevaisuuden oppimisympäristöt tulevat olemaan globaaleja ja teknologiaa hyödyntäviä.

”Erilaiset oppimisympäristöt luovat vaihtoehtoisia mahdollisuuksia opintojen suorittamiseen.” (JAMK)

”Tulevaisuuden oppimisympäristöt tulevat olemaan yhä useammin informaaleja, interaktiivisia, globaaleja sekä teknologiaa hyödyntäviä oppimisympäristöjä.” (VAMK)

Oppimisympäristökäsitteen luonne ilmenee myös yhteistyön kuvauksissa. Strategioissa kuvattiin yhteistyötä kansainväliseksi, hankkeiden kautta tapahtuvaksi ja yhteistyöksi, jolla luodaan uusia rakenteita ja verkostoja. Yhteisöllisessä oppimisessa kehittäminen perustuu toimiviin työelämäsuhteisiin ja asiantuntijaosaamiseen (vrt. Vidgrén & Rissanen, 2013, ss. 96–97). Yhteistyö edellyttää yhteistyötaitoja, se on kollegiaalista, siihen osallistuu koko henkilökunta ja sen merkitys ymmärretään ammattikorkeakoulun toiminnassa. Yhteistyön kautta luotiin asiantuntija-, kehittämis- ja kansainvälisiä verkostoja ja kehitettiin verkostoitunutta oppimista ja työtapoja.

Opintojen ja oppimisen ohjaus

Pedagogisissa strategia-asiakirjoissa oppiminen ja oppimisen ohjaus määritellään pedagogisen ja muun tuen antamiseksi opiskelijoille. Ohjauksella tuetaan opiskelijan oppimistaitoa, ammatillista kasvua, hyvinvointia, työuran alkua ja elinikäistä oppimista.

”Ohjauksella tuetaan opiskelijan kasvua ammatilliseksi asiantuntijaksi, hänen työuransa hahmottumista opintojen aikana monin eri tavoin ja elinikäistä oppimista.” (LAMK)

”Ammattikorkeakoulussa oppimisen ja ammatillisen kehittymisen tukeminen ja ohjaaminen on ennakoivaa, järjestelmällistä monipuolista ja tavoitteellista.” (CENTRIA AMK)

Opintojen ohjaus perustuu useimmissa strategia-asiakirjoissa humanistiseen oppimiskäsitykseen, jossa korostetaan oppijan omien kokemusten merkitystä ja oppimisen sosiaalista luonnetta. Toiseksi ohjaus perustuu sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jossa opiskelija ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja sen arvioinnista tiedostavana, itseohjautuvana ja sosiaalisena oppijana. Ohjauksen sisältöalueina mainitaan oppimisen ja opiskelun ohjaus, työelämään ohjaus, uraohjaus sekä persoonallisuuden kasvun ja kehityksen tukeminen. Ohjauksen painopiste muuttuu opintojen edetessä oppimistarpeiden mukaan. Ohjauksen painopiste tulevaisuudessa on opintojen normiaikaisen läpäisyn edistäminen, e-ohjausmenetelmien kehittäminen ja ohjauspalvelujen saatavuuden lisääminen.

Koulutukseen sisältyvän opintojen ohjaussuunnitelman mukaan ohjaus kuuluu koko ammattikorkeakoulun henkilöstön tehtäviin. Opiskelijat ovat muka-

na ohjauksessa opiskelijatutorjärjestelmän kautta. Ohjausmuotoja ovat moniammatillinen ryhmä- ja yksilöohjaus. Kokonaisvaltaisen ohjauksen tavoitteena on edistää opiskelijan ammatillisen orientaation ja identiteetin kehittymistä, asiantuntijuuteen kasvua sekä ammatti-identiteetin vahvistumista.

Pedagogisen strategian seuranta

Pedagogisen strategian toteutumista seurataan kaikissa ammattikorkeakouluissa opetus- ja kulttuuriministeriön esittämien tuloksellisuusmittareiden avulla. Toiminnan laatua seurataan ja kehitetään laatujärjestelmän avulla. Toiminnanohjausjärjestelmä tuottaa ajantasaista tietoa seurannan tueksi. Palautteet ja niihin liittyvät mittarit kytketään suoraan prosesseihin, toimintakonaisuuksiin ja toiminnanohjaukseen. Koko kouluyhteisö osallistuu arviointiin ja toiminnan kehittämiseen. Pedagogisen strategian toteutumisesta saadaan tietoa myös opintojaksopalautteista, opetussuunnitelmien ja koulutusalojen/yksiköiden itsearvioinneista, johdon katselmuksista, eri alojen pedagogisista katselmuksista, arviointi- ja kehittämisfoorumeista, vuosisuunnitelmista, tavoite- ja tulossopimuksista ja niihin liittyvistä mittareista.

Johtopäätökset

Analyysin perusteella vaikuttaa siltä, että ammattikorkeakoulut ovat laatineet pedagogiset strategiansa kattavina prosesseina, mikä ilmenee linjakkaina pedagogisina strategioina. Ne ovat sisällöltään laajoja ja sisältävät myös käytetyn lähdeaineiston. Pedagogisella strategialla selvennetään pedagogiseen toimintaan kuuluvia keskeisiä

käsitteitä ja samalla yhtenäistetään niitä koskevia käsityksiä ja ohjeistetaan pedagogista toimintaa koulutuksen tavoitteiden suuntaisesti. Ammattikorkeakoulujen lisääntyvä kilpailutilanne näkyy strategioissa visioiden tasolla profiilin nostamisena kunnianhimoisin ilmauksin ja superlatiivisin laatusanoin. Analysoiduissa pedagogisissa strategioissa keskeisinä pedagogiikan käsitteinä esiintyivät oppiminen, opettaminen ja ohjaus.

Pedagogiset strategiat ovat syntyneet yhteistyössä ammattikorkeakoulujen henkilöstön kanssa. Noin puolet ammattikorkeakouluista korosti pedagogisessa strategiassaan näkyvästi TKI-toimintaa, yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä arvoina. Kaikki ammattikorkeakoulut arvosivat työelämäläheisyyttä tai työelämälähtöisyyttä koulutuksessaan. Analysoiduissa pedagogisissa strategioissa nousi esiin yritysten suosituimmat arvot asiakaslähtöisyys, kehittyminen, yksilön kunnioittaminen, tuloksellisuus ja yhteistyö (vrt. Kamensky, 2014; Harju, 2002.) Ammattikorkeakoulujen visioita voidaan pitää selkeinä, niihin yhdistyvät faktat, toiveet ja ne suuntautuvat tulevaisuuteen. Analyysissä tuloksena saatiin toimintaa, arvoja ja oppimista ohjaavia visioita.

Kotila (2012a, s. 135) toteaa, kuinka ammattikorkeakoulupedagogiikassa yhdistetään pedagoginen ja alueellinen yhteistyö sekä tutkimus- ja kehittämissyhteistyö. Strategioiden pohjalta voi olettaa, että ammattikorkeakouluopiskelija voi opiskella erilaisissa oppimisympäristöissä hyvin erilaisia pedagogisia menetelmiä käyttäen. Oppimisen organisoinnissa korostuvat sosiaalinen vuorovaikutus, yhteistoiminnallisuus ja tekemällä oppiminen. (Komonen, 2007, ss. 40–44, Tynjälä 2008, 126.) Pedagogisia ratkaisuja tukevat tilat ja oppimisympäristöt

edistävät oppijan itsesäätelyyn liittyviä valmiuksia, osaamiseen, elinikäiseen oppimiseen ja asiantuntijuuden kehittymiseen liittyvien taitojen kehittymistä, uuden osaamisen luomista ja vuorovaikutusta toimintaympäristön kanssa. Ammattikorkeakoulujen käsitys yhteistyötä kuvaa avointa, verkostomaista organisaatiota. Tutkimus todentaa Kotilan (2012b, s. 29) havaintoja siitä, että nykyään ammattikorkeakoulupedagogiikassa painopiste on siirtynyt opetussuunnitelmista ja koulutusohjelmista oppimisympäristöjä ja kontekstuaalista oppimiskäsitystä koskevaan keskusteluun.

Analysoitujen pedagogisten strategioiden mukaan ammattikorkeakoulut kehittävät korkeakoulupedagogiikkaa, opetussuunnitelmia, ohjauksen välineitä ja menetelmiä, oppimisympäristöjä ja arviointia aktiivisesti. Pedagogisia strategioita voi analyysin pohjalta pitää varsin linjakkaina lähtökohtina tarkemmalle opetussuunnittelulle (vrt. Biggs, 2003). Opiskelijaa pidetään vastuullisena omasta oppimisestaan. Oppijakeskeisyyttä pidetään tärkeänä myös oppimisympäristöjen suunnittelun kannalta (vrt. Wright, 2011, ss. 95–97).

Strategioissa korostuva lisääntynyt yhteistyö työelämän kanssa edellyttää yhteistyötä opetussuunnitelman laadinnassa ja pedagogiikassa (Stenström & Nikkanen, 2005, s. 6). Ohjaus on opiskelijalähtöistä ja ohjauksen sisällöissä ja ohjaustoiminnassa haetaan uusia painotuksia (vrt. Kotila, 2006, ss. 19–20). Opettaja pidetään oppimisen ohjaajana, yhteyksien luojana ja myös oppimisympäristöjen suunnittelijana ja perinteinen opettaminen vähenee (vrt. Auvinen, 2004, s. 367). Oppimisympäristöjen suunnittelussa on otettava huomioon käsitykset

oppimisesta, pedagogiikasta ja oppijasta (vrt. Nummenmaa, 2002, ss. 140–144).

Kirjoittajien pitkäaikainen kokemus ammattikorkeakouluista antaa aihetta olettaa, että pedagogiset strategiat vastaavat ammattikorkeakouluissa käytävää keskustelua ja että pedagoginen, strateginen kehittämistoiminta hankkeina ja verkostoina on runsasta ja strategioiden mukaista. Tieteellisen jatkotutkimuksen ja arvioinnin aihe on, miten strategia-asia kirjat ja niiden linjaukset opiskelijan oppimisesta ja edusta toteutuvat ammattikorkeakouluissa.

Lähteet

- Abelman, R., & Dalessandro, A. (2008). The Institutional Vision of Community Colleges. Assessing Style as Well as Substance. *Community College Review*, 35(4), 306-335.
- Airaksinen, T. (1994). *Arvojen yhteiskunta. Erään taistelun kuvaus*. Juva: WSOY.
- Anwar, J., & Hasnu, S. (2011). *Factors Influencing Vision of an Organization*. Haettu marraskuun 8, 2014, sivustolta <http://saicon2011.ciitlahore.edu.pk/management/1023.pdf>.
- Auvinen, P. (2004). *Ammatillisen käytännön toistajasta monipuoliseksi aluekehittäjäksi?: ammattikorkeakoulu-uudistus ja opettajan työn muutos vuosina 1992-2010*. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 100. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Auvinen, P., Dal Maso, R., Kallberg, K., Putkuri, P., & Suomalainen, K. (2005). *Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa*. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Selosteita ja opetusmateriaalia, 9. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Baum, I.R., Locke, E.A., & Kirkpatric, S.A. (1998). A longitudinal study of the relation of vision and vision communication to venture growth in entrepreneurial firms. *Journal of Applied Psychology*, 83(1), 43-54.
- Biggs, J. (2003). *Teaching for quality learning at University*. 2nd ed. Bickingham: SPRHE & Open University.
- Blatstein, I.M. (2012). Strategic Planning: Predicting or Shaping the Future. *Organization Development Journal*, 30(2), 31-38.

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Cook, W., Hunsaker, P., & Coffey, R. (1997). *Management and organizational behavior*. Chicago: McGraw-Hill Companies, Inc.
- Cullen, J., Joyce, J., Hassall, T., & Broadbent, M. (2003). Quality in higher education: from monitoring to management. *Quality Assurance in Higher Education*, 11(1), 5-14.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Los Angeles: Sage.
- Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekola, J. (1992). *Johdatusta ammattikorkeakoulupedagogiikkaan*. Juva: WSOY.
- Fook, C. Y., & Sidhu, G. K. (2010). Authentic Assessment and Pedagogical Strategies in Higher Education. *Journal of Social Sciences*, 6(2), 153-161.
- Harju, K. (2000). *Johda rohkeaksi! Liiderin arkea kiireorganisaatiassa*. Helsinki: Tammi.
- Hyppönen, R. (2013). *Esimiesosaaminen. Liiketoiminnan menetystekijä*. Porvoo: Edita.
- Hämäläinen, V., & Maula, H. (2004). *Strategiaviestintä*. Inforviestintä Oy. Keuruu: Otava.
- Kamensky, M. (2014). *Strateginen johtaminen*. Menestyksen timantti. Helsinki: Talentum.
- Kananen, J. (2008). Kvali. *Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kantabutra, S. (2008). What Do We Know About Vision? *The Journal of Applied Business Research*, 24(2), 127-138.
- Kantabutra, S. (2010). Vision effects: a critical gap in educational leadership research. *International Journal of Educational Management*, 24(5), 376-390.
- Kenny, J. (2006). Strategy and the learning organization: a maturity model for the formation of strategy. *The Learning Organization*, 13(4), 353-368.
- Kohtamäki, V. (2012). Opetuksen ja TKI johtaminen osana ammattikorkeakoulun strategista kehittämistä. *Hallinnon Tutkimus*, 31(2), 99-116.
- Kolkka, M., & Karvinen, I. (2012). Pedagogisen tuen tarve ja sisällöt ammattikorkeakoulupettajien kuvaamana. Teoksessa H. Kotila, & K. Mäki (toim.), *Ammattikorkeakoulupedagogiikka 2* (ss. 119-136). Helsinki: Edita.
- Komonen, K. (2007). Integriivinen oppimisympäristö – työelämässä oppimisen pedagoginen malli. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 9(2), 36-46.
- Koski, L. (2000). Sosiologian ja kasvatussosiologian peruskäsitteitä. Teoksessa A. Antikainen, R. Rinne, & L. Koski (toim.), *Kasvatussosiologia* (ss. 12-40). Helsinki: WSOY.
- Kotila, H. (2012b). Oppimiskäsitteet ja oppiminen ammattikorkeakoulujen toimintaympäristöissä. Teoksessa H. Kotila, & K. Mäki (toim.), *Ammattikorkeakoulupedagogiikka 2* (ss. 26-52). Helsinki: Edita.
- Kotila, H. (2012a). Koulutuskulttuuri käytännön tutkimuksen haasteena. Teoksessa H. Kotila, & A. Mutanen (toim.), *Käytäntöä tutkimassa* (ss. 133-142). Haaga-Helium julkaisuja. Puheenvuoro 2/2012. Vantaa: Haaga-Helium.
- Kotila, H. (2006). Tuutorin työvälineitä. Teoksessa A. Pekkala, & B. Varjonen (toim.), *Tuutorointi on taitolaji* (ss. 17-21). Hämeenlinna: Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu.
- Kotila, H. (2003). Oppimiskäsitteet ammattikorkeakoulutuksessa. Teoksessa H. Kotila (toim.), *Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Ajankohtaisia puheenvuoroja* (ss. 13-23). Helsinki: Edita.
- Koulutus ja tutkimus vuosina 2011-2016. (2011). *Kehtämissuunnitelma*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Laakkonen, R. (2003). Muuttuva opettajuus. Teoksessa H. Kotila (toim.), *Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Ajankohtaisia puheenvuoroja* (ss. 273-284). Helsinki: Edita.
- Lindholm-Ylänne, S., & Nevgi, A. (2003). *Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja*. Helsinki: WSOY.
- Levin, I.M. (2000). Vision revisited. Telling the Story of the Future. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 36(1), 91-107.
- Mumford, M. D., & Strange, J. M. (2005). The Origins of vision: Effects of reflection, models, and analysis. *Leadership Quarterly*, 16(1), 121-148.
- Mäntynen, M. (2013). Opettajan kokemus sosiaalisesta roolistaan ja osallisuudestaan koulun strategiaprosessissa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 15(1), 32-46.
- Määttä, S., & Ojala, T. (2005). *Tasapainoisen onnistumisen haaste. Johtaminen julkisella sektorilla ja Balanced Scorecard*. Hallinnon tutkimuskeskus, HAUS. Valtionvarainministeriö. Helsinki: Edita.

Nikkanen, P., & Lyytinen, H. K. (1996). *Oppiva koulu ja itsearviointi*. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Nummenmaa, A. R. (2002). Ammattikorkeakoulu oppimisympäristönä. Teoksessa J.P. Liljander (toim.), *Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta* (ss. 128-141). ARENE. Helsinki: Edita.

O'Connell, D., Hickerson, K., & Pillutla, A. (2011). Organizational Visioning: An Integrative Review. *Group & Organization Management*, 36(1), 103-125.

Raudaskoski, L. (2000). *Ammattikorkeakoulun toimintaperustaa etsimässä. Toimilupahakemusten sisällönanalyttinen tarkastelu*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 166. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Robbins, S.P., & Judge, T. A. (2015). *Organizational Behavior*. Boston: Pearson.

Salakari, H. (2009). *Toiminta ja oppiminen - koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä*. Eduskills Consulting. Helsinki: Hakapaino OY.

Stenström, M-L., & Nikkanen, P. (2005). Koulutuksen ja työelämän välinen yhteistyö. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 7(4), 4-8.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tynjälä, P. (2008). Työelämän asiantuntijuus ja korkeakoulupedagogiikka. *Aikuiskasvatus*, 2(28), 124-127.

Viitala, R. (2005). *Jobba osaamista! Osaamisen johtaminen teoriasta käytäntöön*. Keuruu: Otava.

Viitala, R. (2006). *Henkilöstöjohtaminen*. Helsinki: Edita.

Vidgrén, M., & Rissanen, R. (2013). Oppimisen ja tutkimuksen yhteispeli- Savonia-ammattikorkeakoulun OIS-malli. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 15(3), 95-105.

Wright, G. B. (2011). Student-Centered Learning in Higher Education. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 23(3), 92-97.

Özdem, G. (2011). An Analysis of the Mission and Vision Statements on the Strategic Plans of Higher Education Institutions. *Educational Science Theory & Practice*, 11(4), 1887-1894.

